

І. В. Кропивко

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

ЕТНОЛОКАЛІСТСЬКІ МОВНІ ДИСКУРСИ В СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

Українські й польські письменники за допомогою етнолокалістських мовних дискурсів витворюють мапи етнічної ментальності своїх персонажів. З. Жакевич («Гіркота й сіль моря») увиразнює «ментальні кордони» в самосвідомості персонажів (кашуби, литовці, білоруси). В. Медвідь («Льох») включенням до тексту міні-словничка діалектизмів с. Кодні (Житомирщина) проводить межу між мовленнєвою єдністю роману та читачем як носієм іншої мовної ментальності. Щ. Твардох («Драх») послуговується польською, німецькою мовами та шльонським діалектом для увиразнення плинності етнічної ідентичності мешканців Шльонська, що відобразилося в назвах місцевостей. М. Закусило («Норичанка і птах») робить головним героєм польський діалект, який позиціонується як первісний здобуток людини в її сьогоденні.

Ключові слова: мовний дискурс, етнолокалізм, мовна ментальність, стилізація, постмодернізм, українська проза, польська проза.

Колективна ідентифікація у період глобалізації перебуває в процесі постійного становлення. Ідентифікаційна традиція при цьому не виробляється й не відбувається трансляції накопичених знань наступним поколінням. Натомість важливим стає досвід екзистенційного самовизначення окремого представника групи серед інших. Актуалізується короткотривала, індивідуальна пам'ять, що сприяє самовизначенню індивіда в кожний конкретний момент самоусвідомлення та артикуляції свого мисленнєво-тілесного досвіду. Ключовим поняттям в ідентифікаційному процесі замість пам'яті тепер виступає *артикуляція власної реальності* як її легітимізація¹, що засвідчує перенесення суспільного буття людини в ментальну сферу: «Аби мати здатність наділяти людей ідентичністю, спільноти повинні проартикулювати свою реальність» (З. Бауман) [3, с.218]. Як наслідок, фізичний простір перетворюється на другорядний фактор. Домом буття стає віртуальний світ знаків, мова, мовленнєвий дискурс – і індивідуальний, і колективний. Ознакою реальності «у світі, де увага громадськості – найдефіцитніший із товарів і в якому бути почутим і побаченим означає мати наслідки» [3, с.218], наділяється *«висловлене» буття*.

Локальними культурами в глобалізованому сучасному світі можна вважати етнічні групи як такі, що зумовлюють вимір його багатокультурності через продукування культурних відмінностей. У цілому глобалізація означає не тільки й не стільки затирання вже існуючих кордонів (географічних, національних, політичних), але вироблення нових, ментальних, що потребують від людини без-

¹ Замість модерного знання легітимізуючим принципом у постмодернізмі виступає смисл. На переконання Р. Ніча, смисл є ефектом дискурсивної артикуляції досвіду [14, с.50]. З іншого боку, Г. Балуга зазначає, що статусом істини в сучасному світі наділяється індивідуальна дискурсивна практика [2, с.213]. Отже, істина не зникає, вона змінює свій статус: стає не спільною, а індивідуальною, підкріпленою особистим досвідом замість логічного доведення й водночас усвідомленою й проартикульованою. Усвідомлення має словесно-образну природу та надає навколишній дійсності статус реальності, адже: «Все, що існує, існує як потік нашої свідомості» [11, с.66] (А. Стрелкова, із буддистського вчення про дгарми).

перестанної ідентифікації. Індивід постає як колаж спогадів, висловлювань, що підпадає постійній зміні. Глобалізація, за Роландом Робертсоном, утворюється зростанням взаємопов'язаності багатьох локальних культур – малих і великих, але не перетворюється на їх суцільну гомогенізацію [10, с.56]. Навпаки, вона каталізувала нинішнє множення «меншинних дискурсів» [10, с.58]¹. Ключовим фактором для розрізнення етнічних груп виступає мовний дискурс.

Мовний дискурс етнічних груп формує функціональну пам'ять як різновид культурної пам'яті². Цей аспект стає значущим, якщо згадати, що носії мови не володіють мовою як знанням, а лише користуються нею для означення власної екзистенції. Мова в її повсякденному вжитку становить постійно актуалізоване й неусвідомлене знання, що передається функціонально, через залучення до спільного досвіду.

Спрямованість на іншого – іманентна ознака мови в її функціональній орієнтованості на комунікацію. Етнічні мови мають подвійну трансгресивну специфіку, що виявляється в тому, що, з одного боку, мова – це сама людина, слова живуть усередині нас, творять нас, а ми – їх (Октавіо Пас) [9, с.218], а з іншого – мова як засіб комунікації є способом творення колективної ідентифікації, порозуміння, пізнання Іншого, самоідентифікації стосовно Іншого³. Етнічні мови характеризуються генетичною розмовністю, усним, не кодифікованим побутуванням, на відміну від національних мов, тому й виступають її незалежними підсистемами⁴. Як зауважує Режи Дебре, усне з необхідністю є локальним, контекстуальним і етноцентричним [5, с.73]. Етноцентричність⁵ означає не так

¹ Р. Робертсон так означає глобалізацію в аспекті поєднання в ній глобального й локального: «Із моєї власної аналітичної та інтерпретаційної позиції поняття глобалізації передбачало одночасність і взаємопроникнення того, що ми зазвичай називали глобальним і локальним, або ж – говорючи в абстрактнішому дусі – універсальним і партикулярним» [10, с.55]. І пропонує помінати суперечливий термін «глобалізація» на термін «глокалізація», аби надати більшій чіткості його аргументам [10, с.55].

² Ассман Аляйдя виділяє в культурній пам'яті три аспекти: активна й завжди наявна функціональна пам'ять, потенційно доступна накопичувальна пам'ять і «забуття як зберігання», у якому нівелюються розрізнення між поняттями пригадування й забуття [1, с.427].

³ Іван Данилюк про таку трансгресивно-фронтирну специфіку мови зауважує: «На мову як специфічну ознаку етносу можна дивитися з двох боків: спрямуванням «усередину» – тоді вона править за головний чинник етнічної інтеграції; та за спрямуванням «назовні» – в цьому разі мова є головною розрізнювальною ознакою етносу. Діалектично об'єднуючи в собі ці дві протилежні функції, мова виявляється інструментом і самозбереження етносу, і відокремлення «своїх» і «чужих»» [4, с.373].

⁴ Ми розрізняємо поняття етнічна мова та національна мова за ознакою приналежності до етнічної групи / нації. У мовному питанні поняття етносу й нації не збігаються, оскільки нація володіє нормативною літературною мовою, тоді як мова етнічної групи переважно не унормована й використовується її членами для означення власної відмінності від інших груп, тобто виконує функцію межі між ними, маркера самоідентифікації представників однієї етнічної групи стосовно інших груп.

⁵ Етноцентричність як увага до етнічних груп, зокрема й у мовному питанні, суголосна тенденції нового регіоналізму в європейській культурі. Якщо новий регіоналізм – явище, покликане до життя просторовим зворотом, який спровокував зацікавлення конкретним географічним місцем на здецентрованій глобалізацією мапі [13, с.141], то мовний етнолокалістський дискурс у літературі постмодернізму, зокрема в польській та українській, вивів його в семіотичний простір культури, надавши йому «життєздатності». Як зауважує Ельжбета Кононьчук, у дискурсі нового регіоналізму набувають ваги локальність і способи її артикулювання, або ж нарації локальні, що виконують також функцію ідентифікаційних нарацій [13, с.141]. Ключовим способом артикулювання локальності та способу її пізнання є мовний дискурс етнічних груп.

пошук укорінення в етнічних традиціях й історії певної території, як спробу сучасної людини-номада вкоренитися без коренів за допомогою буття в етнічній мові¹, що знайшло відображення в постмодерністській літературі.

Метою статті є виявлення стратегій використання етнолокалістських мовних дискурсів у постмодерністських епічних текстах українських і польських письменників.

Збірка Збігнева Жакевича «Gorycz i sól morza»² становить яскравий приклад відображення в літературних текстах такого способу вкорінення. Тадеуш Буйніцький називає його в інтерпретації З. Жакевича «імплантацією» на нові кашубські території [12, с.296], оскільки його персонажі-кашуби не вимагають творення нової історії, навіть реконструкції німецької «преісторії» [12, с.299]. Це пошук і віднаходження персонажами збірки власної ідентичності, у тому числі групової, що вказує шлях до світоглядної й емоційної зміни, який критик порівнює з меандрами вростання в новий простір і нове середовище [12, с.296]. На його думку, лише в етнічній стилізації можливе виартикулювання певних значень [12, с.297].

З. Жакевич виводить кашубів ключовими персонажами збірки та апелює до різних національних ідентичностей, зокрема кашубської, литовської та білоруської, завдяки чому виникає їхній своєрідний палімпсест. Письменник «знайомить» читача з кашубами, вводячи наратором «немісцевого» персонажа, розмежовуючи таким чином їхній мовно-поняттєвий і повсякденний світи. Етнічна ментальність персонажів виявляється не лише у використанні різної лексики на означення одних явищ, а й наголошується написанням слів. Зокрема, в оповіданні «Na drugim ładzie»³ між персонажами відбувається такий діалог: «Tak ja widza, że mamy gości z Wilna, – mówi Kaszub Konkkel. – Proszę ja was, rybeńki, na kołduny z blinami! // – Podłuchał pan nasza mowa, panie Kałkel, no dwa gryby w barszcz, to za duzo. Któż to je bliny z kołdunami? – nie traci resonu ciotuleńka»⁴ [17, с.45]. У наведених фразах означено ментальність трьох персонажів: місцевого кашуба пана Конкеля, тітки Евеліни, що також належить до кашубів, але тривалий час мешкає у Вільнюсі, та її племінника – наратора, який привіз її до рідних місць. Евеліна і Конкель розмовляють одним діалектом. Звертаючись, Евеліна називає його Ка́кел'ем, а її племінник – Конкел'ем. Різниця в звучанні незначна, але ніби прокреслює межу між ними. Включення до однієї сюжетної ситуації персонажів з різними етнічними ментальностями дозволяє автору уникнути необхідності словника діалектизмів та виразити «ментальні кордони» в самосвідомості персонажів.

В'ячеслав Медвідь написав роман «Льох» «автохтонною» мовою селища Кодні, що на Житомирщині. У тексті зустрічаємо ще одну мову – французьку

¹ Мова становить ментальний простір, що активізується від дотику до реальності. Магдалена Заморська вважає мову способом укорінення в реальність, що не вимагає пускання коренів [16, с.89].

² На іншому березі.

³ – Так я бачу, що в нас гости з Вільнюса, – говорить кашуб Конкель. – Приходьте, рыбоньки, на пельмени з млинцями! // – Почули нашу розмову, пане Конкелю, але ж два гриби до борщу не кладуть. Хто ж їсть млинці з пельменями, – не втрачає резону тітонька.

⁴ Драг не уникає цілком діалектної мови, вона оприявнюється у вигляді непрямої мови, коли він, наприклад, передає відомості, отримані одним персонажем від іншого, як от: «Josef nieco rozmawiał z kamratami, wie już, że idzie się z babą inakszyj we pierzinach kulać, tak coby dziecków nie bño…» [15, с.150] (Йозеф трохи розмовляв з товаришами, знає вже, що з бабою в перинах крутитися треба інакше, щоб дітей не було), або говорить про деталі їхнього побуту, їжу: «Potem jedzą śniadanie: kraczek chleba, smażonka a kawa» [15, с.151] (Потім снідають: окраєць хліба, ячєня і кава).

ку, але вона не використовується як мова повсякденного вжитку персонажами й тому не бере участі у витворенні їхньої «ментальної географії». Роман становить у цьому сенсі мовну цілісність, однак міні-словничок діалектизмів наприкінці тексту проводить межу між мовленнєвим світом тексту твору та читачем, що передбачається носієм іншої мовної ментальності. Текст роману, за висловленням автора, презентує «лахміття думок» [8, с.171] наратора, що вповнює його мовленнєву реальність. Інакша, ніж літературна, мова персонажів визначає їхню відмінність («...правда це завжди щось інакше» [8, с.176]). Вони живуть у мові свого повсякдення («...живеш у цій мові і цією мовою» [8, с.149]), лише «на верховітті самотини й порожнечі <...> шезають і мови, і думка, і плоть» [8, с.149]), і мова їх відрізняє, як і інші їхні дії в побуті («...акценти властиві нам, й коли ми ріжемо хліб, на відстані, до грудей, на дошці, коли викручуємо білизну, вліво чи вправо виминаючи...» [8, с.158]). Роман є ствердженням цінності мовного розмаїття, оскільки був написаний по завершенню в Україні геноцидного часу (термін автора), коли «невилюблені та недолюблені тіла і душі розташовувалися у часі і просторі бездержавно-етнічного життя...» [8, с.185]. Письменник ніби проводить межу між минулим і теперішнім контекстуальним часом, де минуле затирається, бо мовою повсякдення персонажів стає етнічна мова як власна правда й віднайдена ідентичність.

Щепан Твардох використовує в романі «Драх» шльонський діалект, німецьку й польську мови. Мовлення слугує маркером ідентичності персонажа, його зв'язку з територією й часом. Час у романі нелінійний, фабульно охоплює події всього ХХ століття й початку ХХІ та концептуально становить дві площини: а) нечасову реальність міфологізованої особи – Драха, що є самою землею, на поверхні якої живуть люди, і який пригадає їхні історії, історії цілих родів, та б) переплетені часові вектори персонажів-людей, що існують як спогади про них і переживання їхнього буття Драхом. Шльонськ – територія, історично населена німцями й поляками, унаслідок чого виробився місцевий діалект. Німецькою розмовляють персонажі, що відчують себе німцями, польською – ті з місцевих мешканців, які втратили зв'язок із рідною місцевістю або народилися в іншому місці (наприклад, Пйотр зі Львова [15, с.392]), або наші сучасники, що вже не є носіями шльонського діалекту, а лише розуміють його (таким є Луціус Відух, журналіст із Гамбурга [15, с.152]), або звертаються до нього в моменти емоційного збудження як до мови дитинства (наприклад, Пийтер / Пйотр [15, с.135]). Усі інші персонажі розмовляють діалектом.

Драх, який є наратором у романі, послуговується польською мовою. Дя речі, він хоч майже не користується діалектом¹, однак пояснює читачу деякі нюанси, зокрема щодо вживання окремих слів². Драха доручає висловити відомості про себе діалектною мовою місцевому мешканцю «недалекого розуму», який цю інформацію випадково отримав від заїжджих людей на читаннях езотеричної літератури поганої якості, а тому володіє знанням, не розумі-

¹ Наприклад, говорячи про Нікодема Гемандера, який «siedzi w mieszkaniu swojego struja» (сидить у будинку свого дядька), зауважує, що «w rodzinie Gemanderów nie używa się słowa «struj», tylko «cjek»» [15, с.133] (в родині Гемандерів не вживають слово «стрий», лише «вуйко»).

² Старий Піндур говорить так: «Yno suchej dalyj: zymia też żyje. Zymia dychō, tak jak my dychōmy. Zymia mō krew, to je woda, i zymia mō skōra, po keryj my lażymy bez cōłkie nasze żywobyci, jak blechy lażōm po psie, rozumisz?» [15, с.132]. (Іно слухай далі: земля теж живе. Земля дихає, як ми дихаємо. Земля має кров, то вода, і земля має шкіру, якою ми лазимо все наше життя, як блохи лаять по собаці, розумієш?)

ючи його¹. Звертаючись до читача й наголошуючи на фізично-духовній залежності власної ідентичності від ментальності людей, Драг використовує національну мову: «Co się z wami dzieje, kiedy was nie ma? Kiedy znikacie, co się z wami dzieje? // Ja jestem. // Ja jestem, a wy stajecie się mną. I nie tylko wasze ciała wgasają do mojego ciała. Coś jeszcze wraca, kiedy znikacie» [15, с.309]². Він розповідає історію Шльонська, наче читає карту. Історичні часи в процесі оповіді зливаються в одну площину й суцільний текст, який увіразнює плінність етнічної ідентичності його мешканців, що відобразилося в назвах місцевостей: «...i dom w Pilchowicach zniesie czas, i nie będzie już Pilchowici, Pilchowitze, Pilchowitz, Bilchengrundu, Pilchovic...»³ [15, с.136].

Микола Закусило в романі «Норичанка і птах» робить головним героєм польський діалект. Із цієї причини роман поділений на три частини, чиї назви увіразнюють їхню концепцію: «Безумне сподівання (Коментарі до перекладу-реставрації роману-гризайля «Норичанка і птах»)), «Непорочний текст» та «Сучасний текст». Перший розділ є стилізацією під наукове осмислення власної праці над оригінальним текстом⁴, що фактично не має матеріального втілення. Оригінальний текст наснився автору у вигляді «клаптів»-лістів від міфічної істоти польського фольклору – Птаха. Його усномовне походження одразу ж ставиться під сумнів, оскільки автор згадує людей, безпосередньо з ним знайомих, та й стверджує, що сам із ним спілкувався декілька разів. У такий спосіб поєднуються площини міфічного, реального й можливого, де разом існують різні виміри часу – минуле (дитинство автора, 60-ті роки минулого століття), вічне (тисячі й сотні років тому) й теперішнє (сни автора й праця над романом). «Непорочний текст», що є відновленими листами, які наснилися автору, – то польська мова як первісний здобуток людини в її сьогоденні, тобто

¹ Що з вами робиться, коли вас немає? Коли зникаєте, що з вами трапляється? // Я є. // Я є, а ви стаєте мною. І не лише ваші тіла повертаються до мого тіла. Щось іше вертається, коли зникаєте.

² Зокрема, автор роздумує над ментальністю українців і засадами існування етнічних мов у сучасній українській реальності, зумовленій глобалізаційними процесами й постколоніальним станом: «...в нас самих починає відбуватися «переоблаштування світу», оскільки «екологічне розмивання» душі, крім жорсткої самоти, що породжує глибинну депресію (зневіра, розчарування, синдром непотрібності), надає ще й корозії корінневої: згуба мови, знеславлення етносу, культури, словом, суцільна тобі монстро-гібридна глобалізація, що й спричинює внутріінфляційні процеси: душевний біль, страждання, втому, втрату оптимізму. Та, ймовірно, при цьому найбільш «позитивно» впливає і вплинув на наше «мислення» «розпад (катастрофа) імперії» – як вулканічний вибух він (вона) розбудив у нас генетичний код, той, що дрімав століттями і зберігав усі надбані праслов'янською (праїндоевропейською) культурою й приспані у нас духовні цінності...» [6, с.10].

³ ...і будинок у Пільховицях знесе час, і не буде вже Пільховіці, Пільховітце, Пільховітц, Білхенгрунду, Пільховіц...

⁴ Зокрема, автор роздумує над ментальністю українців і засадами існування етнічних мов у сучасній українській реальності, зумовленій глобалізаційними процесами й постколоніальним станом: «...в нас самих починає відбуватися «переоблаштування світу», оскільки «екологічне розмивання» душі, крім жорсткої самоти, що породжує глибинну депресію (зневіра, розчарування, синдром непотрібності), надає ще й корозії корінневої: згуба мови, знеславлення етносу, культури, словом, суцільна тобі монстро-гібридна глобалізація, що й спричинює внутріінфляційні процеси: душевний біль, страждання, втому, втрату оптимізму. Та, ймовірно, при цьому найбільш «позитивно» впливає і вплинув на наше «мислення» «розпад (катастрофа) імперії» – як вулканічний вибух він (вона) розбудив у нас генетичний код, той, що дрімав століттями і зберігав усі надбані праслов'янською (праїндоевропейською) культурою й приспані у нас духовні цінності...» [6, с.10].

можливість дотику до власного архе. Останній розділ уможлиблює прочитання пересічним читачем оригінального тексту. Автор у цьому тексті «помер» більше, ніж звичайний постмодерністський автор, адже тепер він виконує функцію навіть не скриптора, а перекладача й коментатора чужого тексту. Отже, в романі представлені три мовні стилізації: наукового дискурсу, етнічної мови (польська мова влючає в себе, за свідченням автора, норичанський діалект і вручівський говір, однак не має письмової форми існування, що дозволяє автору назвати свою працю над текстом реставрацією), перекладеного тексту (зазвичай особа перекладача залишається «поза кадром»).

М. Закусило ніби перевертає з ніг на голову принципи використання діалектної мови в художньому тексті. Зокрема, коментуючи текст, у виносках іноді послуговується діалектом, наприклад: «Переклад тексту і реставрація не є догмою: по текучості думки-часу вуон мо зменицца – авт.» [6, с.6]. Виноски до «непорочного тексту» цілком написані діалектною мовою. Крім того, специфіка архаїчного мислення, представленого в тексті, використана як ментальний ідентифікаційний бар'єр для читача, щоб перевірити його наполегливість при сприйнятті тексту. Бар'єр утілений в ігровій формі, адже текст можна читати навспак (як із початку, так і з кінця) – такий собі прозовий «перевертень», паліндром, де замість літер виступають слова, наприклад, присвята «...дозвольте Вас не забути» [6, с.35] в кінці звучить як «забути не Вас дозвольте...» [6, с.65]. Такими перевертнями є перша й остання сторінки реставрованого тексту, які складаються зі слів, що проблематично надаються до інтерпретації, ніби давній, недостатньо розшифрований текст. Однак читач, який витримає іспит, далі може зітхнути з полегшенням й отримати справжнє задоволення від плину мови.

Отже, українські й польські письменники витворюють розмаїті стратегії використання етнолокалістських мовних дискурсів у структурі постмодерністських епічних текстів. Зокрема, у текстах польських письменників виявлено, поперше, звернення до етнічної стилізації як способу увиразнення палімпсестності ментальної географії персонажів, що впливає на формування сюжетної ситуації. Мовленнєві дискурси персонажів з відмінними етнічними ментальностями прокреслюють між ними (персонажами) межу. Етнічна стилізація апелює до контексту – особистого досвіду читача, роблячи його ключовим інтерпретативним фактором, а етнічний мовний дискурс – маркером ментальностей персонажів (З. Жакевич «Гіркота й сіль моря»). По-друге, суміщення в одній сюжетній площині персонажів з різними етнічними ментальностями уможлиблює появу додаткового смислового аспекту – прочитання тексту не на сюжетно-подієвому, а на семіотичному рівні. Мовні дискурси персонажів засвідчують їхній зв'язок із територією й часом, а також плінність індивідуальної й колективної етнічної ідентичностей, що відбивається й на знаковому рівні їхнього буття, а саме на зміні назв місцевостей, де вони проживають, та ін. (Щ. Твардох «Драх»).

Українські письменники, витворюючи етнічну ментальність своїх персонажів у світі художнього тексту, більше уваги приділяють не малюванню їхніх відмінностей, а контекстуальному прочитанню твору, виводячи художню реальність за межі художньої умовності в реальний світ (В. Медвідь «Льох») або уводячи останній через стилізаційну варіативність мовних дискурсів (етнічного, наукового, перекладацького) у світ художньої ілюзії (М. Закусило «Норичанка і птах»). Цьому сприяє увиразнення межі не стільки між персонажами твору, скільки між світом твору й реципієнтом та/ або контекстною реальністю. У статті проаналізовано дві відмінні стратегії використання етнічного мовного дискурсу в художньому тексті. Одна з них (В. Медвідь) презентує діалектну мову як

«автохтонну» мову повсякденного вжитку персонажів, що проводить межу між світом тексту та читачем. У такий спосіб розмежовуються персонажі та потенційний реципієнт як носії різних мовних ментальностей. Крім того, вимальовується межа між читачем і персонажами, з одного боку, та між ними й історичним контекстом – з іншого, спонукаючи читача до усвідомлення необхідності переосмислення власної етнічної ідентичності. Автор апелює до позалітературного контексту, роблячи етнічний мовний дискурс персонажів маркером віднайденної ідентичності, що протистоїть соціокультурним мовно-геноцидним реаліям радянського часу. Інша стратегія (М. Закусило) позиціонує як основного персонажа роману етнічний мовний дискурс. Він виступає для людини в її сьогоденні можливістю дотику до власного архе. Архаїчне мислення постає ментальним й ідентифікаційним бар'єром для читача при сприйнятті роману. Текст має три мовні стилізації – наукову, перекладацьку та етнічну, де остання позиціонується інтерпретативно домінантною (адже використовується й у коментарях наратора). Унаслідок цієї стратегії змінюється і функція автора, що репрезентований як перекладач і коментатор чужого тексту. У подальшому варто звернути увагу на роль етнічного мовного дискурсу в рецептивних стратегіях художніх текстів.

Список використаних джерел:

1. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті / пер. з нім. К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін. Київ : Ніка-Центр, 2012. 440 с.
2. Балута Г. Істина як «пограничний досвід». *Актуальні проблеми духовності* : збірник наукових праць. Кривий Ріг, 2013. Вип. 14. С. 212-222.
3. Бауман З. У пошуках центру, що тримає. *Глобальні модерності* / пер. з англ. Т. Цимбал. Київ : Ніка-Центр, 2008. С. 201-220.
4. Данилюк І.В. Етнічна психологія як галузь наукового знання: історико-теоретичний вимір. Київ : САММІТ-КНИГА, 2010. 432 с.
5. Дебре Р. Введение в медиологию / пер. с франц. Б.М. Скуратова. Москва : Праксис, 2010. 368 с.
6. Закусило М. Норичанка і птах (Музика почуттів: старе кохає молоде): роман-гризайль. *Норичанка і птах: книга-триптих*. Чернівці : Букрек, 2015. С. 5-65.
7. Медвідь В. Льох. Лови: Вибрані твори. Львів : ЛА «Піраміда», 2005. С. 7-31.
8. Медвідь В. Чуже місто (З книжки мемуарів «Життя і правда»). *Лови: Вибрані твори*. Львів : ЛА «Піраміда», 2005. С. 110-207.
9. Пас О. Мова / переклав Ю. Яремко. *Ї: культурологічний часопис*. 2004. № 35. С. 216-231.
10. Робертсон Р. Глокалізація: часопростір і гомогенність-гетерогенність. *Глобальні модерності* / пер. з англ. Т. Цимбал. Київ : Ніка-Центр, 2008. С. 48-72.
11. Стрелкова А.Ю. Співвідношення буття, небуття та порожнечі в буддійській онтології. *Актуальні проблеми духовності* : збірник наукових праць. Кривий Ріг, 2013. Вип. 14. С. 60-69.
12. Bujnicki T. Kaszubska Wileńszczyzna. Zbigniew Żakiewicz: Gorycz i sól morza. *Etniczność. Tożsamość. Literatura* : zbiór studiów. Kraków : UNIVERSITAS, 2010. S. 293-303.
13. Konończuk E. Podlaska lokalność w narracjach socjologicznych, magicznych i satyrycznych. *Białostockie Studia Literaturoznawcze*. 2012. N.3. S. 141-156.
14. Nycz R. Od teorii nowoczesnej do poetyki doświadczenia. *Kulturowa teoria literatury 2. Poetyki, problematyki, interpretacje*. Kraków : UNIVERSITAS, 2012. S. 31-61.
15. Twardoch Sz. Drach. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2014. 395 s.
16. Zamorska M. Neozakorzenianie. Butō jako ponowoczesna strategia Barbarzyńca. *Pismo antropologiczne*. 2009. Nr.3-4 (16-17). S. 84-90.

17. Żakiewicz Z. Na drugim łądzie. *Gorycz i sól morza: gdańskie Smorgonie*. Gdańsk : Słowo / obraz terytoria, 2006. S. 38-47.

The subject of research: ethno-linguistic language discourse of characters as their existence, outspoken essence. **The aim of the research:** to identify strategies for using ethno-linguistic language discourses in postmodernist epic texts of Ukrainian and Polish writers. **Methodology:** Comparative analysis with elements of deconstruction and semiotics. **Scientific novelty:** the research determines the specificity of mapping the ethnic mentality of characters in the texts of postmodern writers. **Application results:** Comparative study of postmodern texts. **Conclusions:** Postmodern writers use different strategies for artistic mapping of the ethno-linguistic language discourses of their characters. Polish writers (Z. Żakiewicz «Bitterness and the salt of the sea») turn to ethnic stylization, which appeals to the reader's personal experience; the reader becomes a key interpretative factor, and ethnic language discourse is a marker of personality traits. Another strategy (Shch. Tvardokh «Drach») lies in using language discourses of characters to express the fluidity of individual and collective ethnic identities and to read the text at the semiotic level. Ukrainian writers pay more attention to the contextual reading of the work, bringing the artistic reality beyond the boundaries of artistic conventionality into the real world (V. Medvid «The Cellar») or introducing it through the stylistic variability of language discourses (ethnic, scientific, and translation) into the world of artistic illusion (M. Zakusilo «Norichanka and the bird»). V. Medvid presents a dialectal language as an «autochthonous» language for characters in their everyday usage. In this way, the characters and the potential recipient as bearers of different linguistic mentalities are distinguished. M. Zakusilo positions the ethnic language discourse as the main character of the novel. For the person this kind of discourse stands out in its present-day opportunity to touch upon its own arche. The text has three linguistic stylizations – scientific, translational and ethnic. As a result of this strategy, the author is positioned as a translator and commentator of someone else's text.

Keywords: linguistic discourse, ethnocentrism, linguistic mentality, stylization, postmodernism, Ukrainian prose, Polish prose.

Отримано: 21.08.2018 р.